

Bogmaalet i Bønders Mund

Taler

Walter Scott Dahl

Dato

14 mai 1878

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om nynorsk som undervisningsspråk

- 1 Mit Navn findes ikke blandt de 36 Forslagsstillere; men jeg ønsker at undgaa den Misforstaaelse, at jeg derfor skulde have stillet mig kold og indifferent ligeoverfor denne Sag. Da Forslaget forelagdes mig, var der en Enkelthed i Texten, som ikke smagte mig, og jeg vilde derfor betænke mig paa, om jeg
- 5 skulde underskrive det i den Form eller ikke. Siden kom Forslaget mig af Syne, og som Følge deraf har jeg ikke havt Anledning til at underskrive det. Jeg tiltræder imidlertid Tanken i det fuldeste Maal, og jeg haaber, at mit Hjerte ikke er koldere ligeoverfor denne Sag, end nogen af de 36 Herrers.
- 10 Her er talt saa meget om Sagen, og den foreligger nu saadan, at det er overflødigt at gaa nærmere ind paa samme. Jeg skal kun gjøre et Par Bemærkninger. Den, der har været tilstede i Almueskolen og hørt, hvorledes det gaar til, forsaavidt Bogmaalet bruges ublandet, uden at Læreren forsøger paa at forklare eller oversætte det gennem Bygdens eget Maal, han vil have faaet et Indtryk, der
- 15 minder om Lidelse, Lidelse baade for Øret, Opfatningen og for Følelsen. Man faar aabenbart det Indtryk, at Børnene ikke forstaar, ialfald ikke tilfulde, hvad der forelægges dem, og at de er kjede af Skolegjerningen. Deres Ansigts Udtryk er aandsfraværende, Blikket som oftest døsigt og sløvt under saadanne Forhold, jeg har saa ofte bemærket det. Men jeg har ogsaa været Vidne til, at Læreren har
- 20 benyttet Bygdens Maal til Undervisningen og har faaet Børnene til at forklare sig paa dette Maal, - da har Scenen faaet et ganske andet Udseende: da begynder Blikket at blive klarere, da falder Ordene kvikt og de barnslige livlige Billeder kommer uhindret frem.
- 25 Jeg tror, at gennem Anvendelsen af Bygdemaalet vil man ikke alene gjøre Undervisningens Form mere tiltrækkende for Børnene og mere sand; men man vil derigennem ogsaa fremkalde en større Dygtighed i at opfatte Begreberne -

30 nu forkvakles de altfor ofte -, Børnene vil faa Skolegangen langt mere kjær, ikke
at tale om, at Læreren vil i langt større Mon knytte Børnene til sig og til Skolen
selv.

Jeg har i et andet Forhold seet, hvor ilde Bogmaalet tager sig ud i Bønders
Mund, naar de ikke fuldstændigt magter det, og hvor let det leder til Feiltagelser.
35 Jeg har i en Periode af mit Liv været stærkt optaget med at afholde Forhører.
Mange begyndte, naar de skulde til at forklare sig, dels af etslags Respekt for
Situationen, dels formodentlig ogsaa af Frygt for, at jeg ellers ikke skulde forstaa
dem, med Knot paa Bogmaalet. Jeg frabad mig imidlertid dette, og ikke alene fik
jeg Deponenternes Forklaring i deres Bygdemaal, men jeg brugte endog ikke
40 ganske sjelden at tage deres Udtryk, som de faldt i deres Mund, efter
Bygdesproget ind i Protokollen. Jeg fik Overøvrighedens Godkjendelse af, at det
var en hensigtsmæssig Methode, fordi man ialfald derigjennem fik et klarere
Begreb om, hvad Vedkommende havde ment, og jeg har ogsaa hørt, at
Overinstantserne var noksaa vel fornøiede med det.

45 Er det saa, naar der er Tale om voxne Folk, saa fortjener Bygdemaalene saameget
større Agt og Ære, naar det gjælder Børneopdragelsen. Jeg finder overhovedet,
at dette, som her foreligger, er en Side af Maalsagen, der visselig baade bør og vil
kjæmpe sig frem til Seir. Naar Maallitteraturen ikke endnu har kunnet tilvinde
50 sig tilstrækkelig Interesse blandt Folket, saa kommer det for en stor Del deraf, at
Folk ikke kan læse den, fordi de ikke er øvet i det, men bruger Bogmaalets
Tonefald. Naar En læser Maalet for dem, som forstaar at læse det, da smager det;
men forinden de selv har lært at læse det, smager det ikke. Jeg mener, at hvad der
nu foreligger for os, vil blive en mægtig Løftestang til at bane Maallitteraturen
55 den Indgang, den bør have.

Jeg har ikke villet tilbageholde dette mit personlige Vidnesbyrd her. Jeg er selv
ikke længer ung nok og har ikke tilstrækkelig Tid til at kunne være Maalstræver;
men det er en Sag, som jeg sætter meget høit, og som jeg tror vor Ungdom bør
60 flokke sig om.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/bogmaalet-i-bonders-mund>

70

75

80

85

90

95

100

105